

Громадянська мережа

**ЕКСПЕРТНИЙ
ВИСНОВОК
ГРОМАДЯНСЬКОЇ
МЕРЕЖІ ОПОРА
ЩОДО ПРОЄКТУ
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
(РЕЄСТР. № 8310) ВІД
27 ГРУДНЯ 2022 РОКУ**

РОМАНЮК Павло,

радник з юридичних питань Громадянської мережі
ОПОРА

НОВЕЛИ

- ❑ **Визначення прихованої агітації.**
- ❑ **Розширення прав журналістів та медіа у виборчому процесі.**
- ❑ **Регулювання агітації в інтернеті.**
- ❑ **Розширення повноважень Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.**
- ❑ **Розширення кола суб'єктів, участь в агітації яких обмежується.**
- ❑ **Зміни щодо підкупу виборців.**
- ❑ **Зміни щодо оприлюднення результатів опитувань громадської думки.**
- ❑ **Удосконалення правового регулювання права на відповідь.**

ЗМІНА ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ ЩОДО МІСЦЬ РОЗМІЩЕННЯ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ

Законопроект пропонує визначити у ч. 11 ст. 57 ВК України, що заборонено розміщення матеріалів передвиборної агітації та повідомлень про перебіг виборчого процесу поза:

- ❑ місцями, визначеними частиною ч. 3 ст. 53 ВК України (тобто спеціально обладнаними місцевими органами влади місцями, стендами, дошками оголошень у людних місцях для розміщення друкованих матеріалів передвиборної агітації);
 - ❑ рекламними конструкціями, встановленими відповідно до законодавства про рекламу.
- Такі зміни спрямовані на впорядкування й конкретизацію місць розміщення передвиборної агітації та більш чіткого розмежування з порушеннями правил благоустрою. Водночас, можливо, це потребуватиме розширення переліку дозволених місць, щоб не звужувати можливості суб'єктів виборчого процесу здійснювати передвиборну агітацію. Адже ця норма формально означає, що будь-де, в будь-яких приміщеннях, місцях, будь-які агітаційні матеріали (не лише друковані) розміщувати заборонено (в тому числі в законно орендованих, так само як і розміщувати намети). Крім того, ця норма потребує узгодження з іншими обмеженнями щодо розміщення матеріалів агітації, наприклад, тими, що містяться у ч. 16 ст. 57 ВК України.

СТВОРЕННЯ

ПІД ЧАС

ВИБОРІВ

ЕКСПЕРТНОЇ

РАДИ

- Законопроект передбачає, що для оцінки порушень у матеріалах агітації, які розповсюджують медіа, під час виборів Національна рада створює Експертну раду з питань передвиборної агітації.
 - У випадку надання Експертною радою висновку про наявність у матеріалах передвиборної агітації ознак порушень ч. 3 ст. 57 ВК України, суб'єкт у сфері медіа зобов'язаний відмовити у розповсюдженні такої агітації.
- ***Водночас потребує уточнення статус такої ради.***

ПРОГРАМИ

МЕДІА

- *Встановлення строків зберігання програм.*

У ч. 2 ст. 55 ВК України законопроект пропонує передбачити вимогу до аудіовізуальних медіа здійснювати аудіо-, відеозапис усіх програм, що містять передвиборну агітацію, і зберігати відповідні матеріали впродовж 30 днів після офіційного оголошення результатів виборів. Хоча така вимога, з одного боку, необхідна, все ж варто розглянути можливість продовження строку зберігання таких матеріалів, щоб вони були релевантними строкам притягнення до відповідальності. Це сприятиме забезпеченню невідворотності покарання винних за виборчі правопорушення осіб.

- *Врегулювання участі у прямому ефірі програм медіа осіб, які мають статус суб'єктів виборчого процесу або їх представників.*

В абз. 6 ч. 3 ст. 49 ВК України запропоновано передбачити положення, яке дозволяє лінійним аудіовізуальним медіа (тобто таким, де контент демонструється на розсуд самого медіа — зокрема, традиційне радіо- або телевізійне мовлення) створювати та поширювати у прямому ефірі програми за участі цих осіб. Водночас в Україні тривалий час існує проблема, коли кандидатів або їхніх представників регулярно запрошують на різні медіапрограми як експертів. Такий підхід до участі кандидатів та їх представників у прямих ефірах програм має існувати із забезпеченням рівних можливостей й для інших суб'єктів виборчого процесу.

ВИЛУЧЕННЯ “ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ” З ВИБОРЧОГО ТА РЕКЛАМНОГО ЗАКОНОДАВСТВ А

- Така пропозиція зумовлена спробою усунути проблеми з розмежуванням передвиборної агітації та політичної реклами під час виборчого процесу, при цьому на рекламну політичну діяльність поза межами виборчого процесу продовжуватимуть поширюватися загальні вимоги профільного законодавства.
- **Водночас це не усуває проблему “дочасної” агітації** (тобто до початку набуття статусу суб’єкта виборчого процесу політичними партіями та їх членами), що потребуватиме створення додаткових механізмів протидії.

ВСТАНОВЛЕННЯ ДОДАТКОВИХ ГАРАНТІЙ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ МІТИНГІВ, ПОХОДІВ, ДЕМОНСТРАЦІЙ, ПІКЕТІВ, ВСТАНОВЛЕННЯ НАМЕТІВ

- ❑ Пропонується викласти ч. 10 ст. 51 ВК України у новій редакції, де передбачено, що проведення мітингів, походів, демонстрацій, пікетів, встановлення наметів для проведення заходів агітації не потребує отримання будь-яких дозволів. Хоча дозвільний порядок не передбачений для проведення будь-яких мирних зібрань в Україні, така норма може спрощувати правозастосування.
- ❑ Втім, варто звернути увагу на ст. 39 Конституції України, де закріплено необхідність завчасно сповіщати про проведення мирних зібрань органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, що необхідно для виконання державою позитивного обов'язку забезпечення безпеки.
- ❑ Тому цю норму варто узгодити з конституційною вимогою завчасного сповіщення про проведення агітаційних мирних зібрань, що потребує відповіді на питання чи є, наприклад, встановлення наметів для проведення агітації формою мирного зібрання, що зумовлюватиме необхідність завчасного сповіщення про це.

ЗМІНА ПІДХОДІВ ДО ВИГОТОВЛЕННЯ АГІТАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ВЛАСНОМУ ОБЛАДНАННІ

- ❑ У ч. 1 ст. 53 ВК України запропоновано залишити право друкувати агітаційні матеріали на власному обладнанні лише за кандидатами. Таким чином, політичні партії-суб'єкти виборчого процесу втратять можливість виготовляти матеріали на власному обладнанні.
- ❑ Таке нововведення спричинене результатами аналізу витрат на передвиборну агітацію за попередні виборчі кампанії, які показали, що в низці випадків партії зловживали правом на використання власного обладнання для виготовлення агітаційних матеріалів, наприклад, коли видатки на їх друк відображалися як витрати політичної партії, а не витрати з виборчого фонду.
- ❑ Також відкритим залишається питання, чи повинні з рахунків виборчих фондів оплачуватися матеріали (папір, фарба тощо), які використовуються для виготовлення агітаційних матеріалів кандидатами на власному обладнанні.
- ❑ Крім цього, варто додатково обговорити варіант надання права використання власного обладнання лише кандидатам на місцевих виборах.

ЗАКОНОДАВЧА

ТЕХНІКА ТА

ЮРИДИЧНА

ВИЗНАЧЕНІСТ

Ь

- ❑ **варто покращувати законодавчу техніку**, адже деякі запропоновані у законопроекті зміни до окремих статей не відповідають назвам (предмету регулювання) як самих статей, так і розділів, де вони розміщені. Наприклад, ст. 49 називається “Засади участі медіа в інформаційному забезпеченні виборів”, водночас багато її положень стосуються й передвиборної агітації. Своєю чергою, сама ст. 49 розміщена у розділі VII “Інформаційне забезпечення виборів”, а передвиборній агітації присвячений наступний розділ VIII. Поширення такої практики може нівелювати мету кодифікації виборчого законодавства та ускладнювати правозастосування.
- ❑ **з погляду юридичної визначеності необхідно уточнити підстави оголошення попередження.**
 - ✓ Так, у ч. 19 ст. 57 ВК України пропонується надати право ЦВК під час загальнодержавних виборів або головній виборчій комісії на відповідних місцевих виборах вносити попередження кандидату, партії чи її організації — суб’єкту виборчого процесу, у разі порушення заборон або вимог щодо передвиборної агітації. Водночас чітко не зазначено який орган встановлює факт такого порушення.
 - ✓ Тому це положення варто уточнити так:
“У разі порушення, встановленого рішенням суду”.
- ❑ ОПОРА загалом позитивно оцінює встановлення більшості обмежень, але окремі з них є недостатньо визначеними.
- ✓ Зокрема, йдеться про заборони використовувати засоби і технології, які діють на підсвідомість виборців, або вміщують елементи цинізму.

ВИСНОВКИ

- ❑ *Запропоновані зміни загалом є позитивним кроком у правовому регулюванні передвиборної агітації.*
- ❑ *Вважаємо, що законопроект № 8310 у такій редакції можна рекомендувати до розгляду в першому читанні.*
- ❑ *Однак потрібно враховувати, що окремі положення законопроекту можуть розглядатися як дискусійні та потребувати уточнень, а також зумовлювати необхідність внесення змін до інших законів.*

**ДЯКУЮ ЗА
УВАГУ!**

